

Українська мова
5 клас

Сьогодні
08.11.2023

Урок
№034-35

Особливості вимови й написання ненаголошених голосних

Мета: поглибити знання учнів про правила вимови й позначення на письмі наголошених і ненаголошених голосних, формувати навички вимови й написання ненаголошених [e], [и], [o] в коренях слів; закріплювати навички визначення орфограми “сумнівний ненаголошений голосний” та вміння обґрунтовувати орфограму відповідним правилом; формувати вміння записувати слова фонетичною транскрипцією, обґрунтовувати особливості їхньої вимови; розвивати фонематичний слух, увагу, пам’ять; виховувати шанобливе ставлення до мови.

Сьогодні
08.11.2023

Організація класу

Добрий день, дорогі друзі!
Добрий день!
На вас чекає гарний день.
Бачу, всі веселі і здорові
До уроку всі готові!

Сьогодні
08.11.2023

Емоційне налаштування «Екран настрою»

Сьогодні
08.11.2023

Перевірка домашнього завдання

Сьогодні
08.11.2023

Запишіть сьогоднішню дату

Класна робота

1. Що таке наголос?
2. Які звуки називаємо наголошеними, які — ненаголошеними?
3. Чому завжди потрібно дотримуватися правил наголошування?
4. Як вимовляємо ненаголошені голосні [е], [и]?
5. Як перевірити правильність написання ненаголошених голосних?

1. Де можна знайти інформацію про правильне наголошування слова?
2. Чи впливає наголос на вимову звуків?
3. Чому є різниця у вимові й написанні ненаголошених голосних?

Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.

**Сьогодні
08.11.2023**

Вправа 199. Розгляньте уважно таблицю. Поставте в групі запитання за її змістом. Доберіть власні приклади, ілюструючи наведені правила

Написання ненаголошених голосних у коренях слів

Написання е, и перевіряємо наголосом:	
змінюю форми слова	верба — верби, дерево — дерев
добором спільнокореневого слова	сивина — сивий, медовий — мед
Пишемо е:	
якщо ненаголошений випадає	човен — човна
у буквосполученнях -ере-, -еле-, що є складником однієї значущої частини слова — префікса, кореня або суфікса (це правило застосовується лише для власне українських слів, пор.: периметр)	череда, пелехатий
у суфіксах -ен-, -еньк-, -есеньк-, -тель-	зроблений, вишенька, малесенький, учитель
Пишемо и:	
у буквосполученнях ри, ли	дрижати, глитати
у коренях -бир-, -дир-, -мир-, -пир-, -стил-, якщо далі є наголошений [а]	забираю, задираю, завмираю, застиляю
перед складом з наголошеним [у] та [і] звук [о] уподібнюється до звуку [у] й вимовляємо так: [оу]	зозуля, подушка, кожух, потік
якщо не можна дібрати перевірне слово, написання перевіряємо за орфографічним словником	левада, легенда, кишень

Сьогодні
08.11.2023

Вправа 201. Пригадайте, що таке транскрипція. Прочитайте подані у фонетичній транскрипції слова й запишіть їх, розкривши дужки. Поясніть правила написання ненаголошених голосних. Складіть речення з другим і третім словами. Поясніть різницю в їхньому значенні й написанні

На наступний рік з саджанця виросте молоденький кленок. Взяв Іван-Дурень клинок і відрубав голову чудовиську.

Сьогодні
08.11.2023

Вправа 202. Доберіть антоніми до поданих слів. Запишіть слова парами.
Підкресліть ненаголошені голосні. Складіть речення з трьома словами

Наступний – попередній, літній – зимовий,
ранковий – вечірній, поразка – перемога, спокій –
тривого, доганяти – відставати, майбутній –
минулий.

Сьогодні
08.11.2023

Вправа 203. Прочитайте виразно текст. Спишіть, уставляючи пропущені букви. Обґрунтуйте орфограми. Доберіть синоніми до виділеного слова

Чи буде синім вогником ярить
П..трів батіг?
І чи шипшина буде?
Задумайтесь про цей зелений світ.
І збережіть його нащадкам, люди!

І. Світличний

Поміркуйте і скажіть, які правила варто застосувати, аби уникнути орфоепічних помилок. Яку проблему порушено в тексті? Чому, на вашу думку, автор закликає задуматися «про цей зелений світ»? Що може зробити кожен для збереження його?

Сьогодні
08.11.2023

Вправа 204. Уставте замість пропусків потрібні букви. Поясніть написання ненаголошених голосних. Яку проблему порушено в тексті? Розкажіть, що ви робите для поліпшення ситуації

Природа, у якій вам, молодим, доведеться жити, забруднюється, піддається руйнуванню, знищується. Чи багатьом із вас пощастило бачити прозору річкову воду, чистий пісок, насолоджуватися тишею без ревіння моторів, дихати чистим повітрям?

На сьогодні стан навколишнього середовища у світі науковці оцінюють як незадовільний. Треба негайно діяти (З інтернету).

Щоб визначити **е** чи **и** писати в слові *веселковий*, необхідно дібрати спільнокореневе слово.

Щоб визначити, яку букву писати в слові *дистанція*, необхідно перевірити за орфографічним словником.

?

Що нового ви дізналися сьогодні? Які почуття викликала у вас тема уроку? Чи на всі запитання ви одержали вичерпну відповідь? Що було найважливішим на уроці? Що, на вашу думку, означає дбати про довкілля?

Сьогодні
08.11.2023

Домашнє завдання

Вивчити теоретичний матеріал,
Підібрати по одному прикладу
на кожне правило, слова
зчитуватимете.
Хай щастить.

Сьогодні
08.11.2023

Рефлексія «Загадкові листи»

Сьогодні
на уроці
я навчився/
навчилася...

На уроці
я
запам'ятав/
запам'ятала
...

Найкраще
мені
вдалося...

Найбільше
мені
сподобалося
...

Урок
завершую з
настроєм...

Труднощі
виникали...

Обери лист, який ти хочеш відкрити
(щоби відкрити лист, натисніть на нього)

